

DE BLAARKOP

de koe die de Bollenstreek
definitief veranderde

VRIJDAG
26 NOVEMBER 2010
OM 20:00 UUR
OUDE JEROENSKERK
NOORDWIJK
GRATIS TOEGANG

Blaarkoppen voor Veldzicht, de boerderij
van Jaap Hoogeveen

VERMIST

sedert 20 Juni: eene **KOE**, Zwarte Witkop, geen pluim aan den staart en met grooten platvormigen Uier. Wie hiervan eenig naricht kan geven, wordt verzocht dit te doen aan den eigenaar J. C. VAN DER LIPPE te Noordwijk.

Vermist:
Blaarkop

Hoe komt de
Blaarkop in
vredesnaam in
de stal van
Jaap
terecht?

2006: De
zoektocht kan
beginnen!

Wie kan eenig naricht geven?

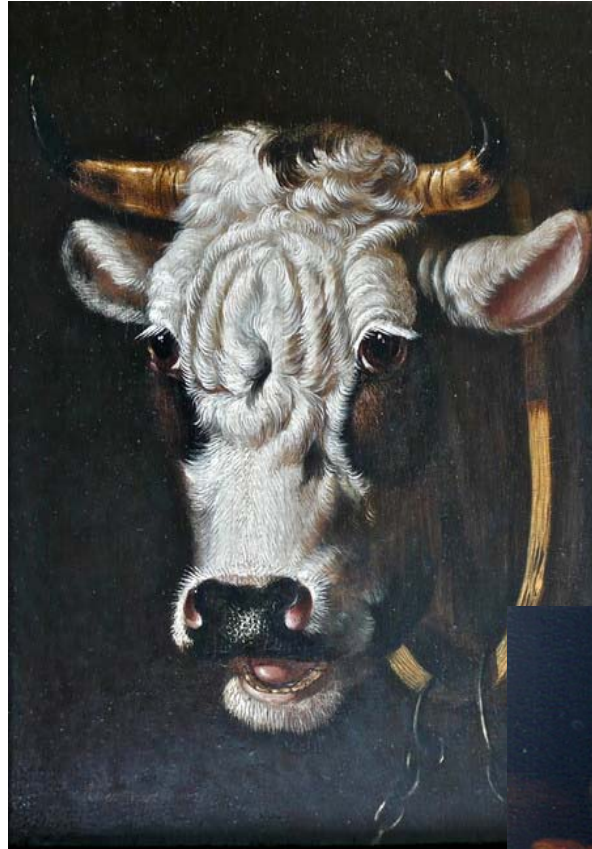
In 1344 werden er in een klooster
bij Monnickendam 12 zwarte en 7
rode blaarkoppen geteld

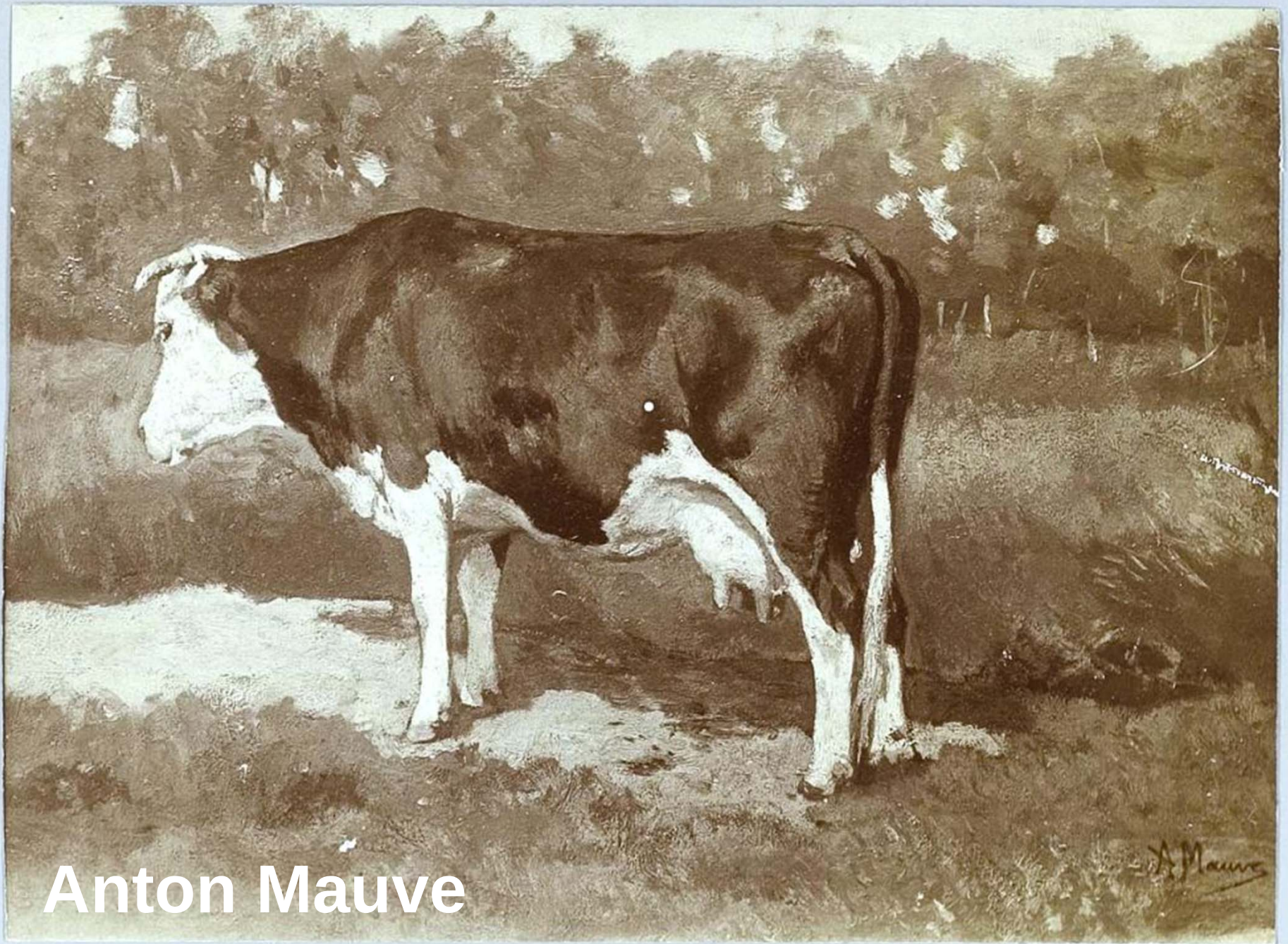

Op zoek bij de Haagse school

Schiedges, Petrus Paulus (1860-1922)
Boerin met Blaarkop

Anton Mauve

"Mauve wil mij aan 't schilderen hebben."

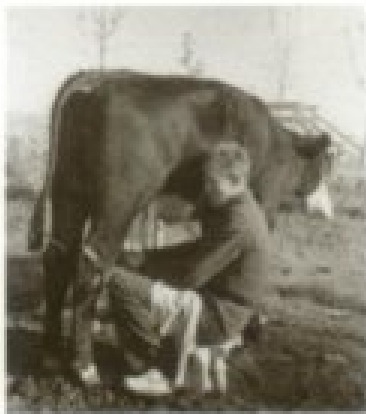
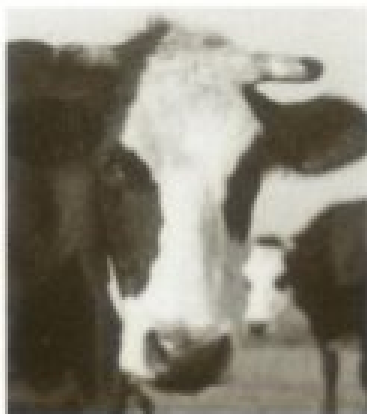

Juni 2008 werd de "Liggende koe" van van Gogh in Korea geveild voor drie miljoen dollar . Duurste kunstobject op de Koreaanse kunstmarkt ooit en de kostbaarste zwartwit/blaarkopkoe ter wereld.

Gestorven aan veepest 1866 Alkemade

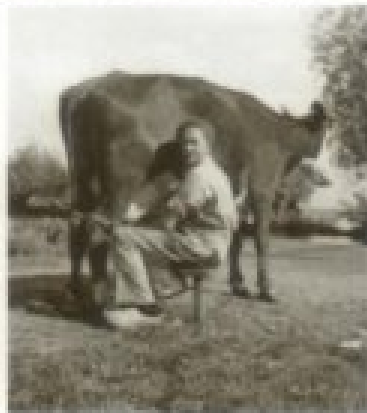
Zwart witkop	28	Zwart bont	7
Vaalwitkop	7	Roodbont	1
Zwart blaar	5	Witbont	1
Roodwitkop	2	Vaalbont	1
Witkopte Beis	1	Blaauwbont	1
Bonte witkop	3	Tijgerbont	1
Bonte blaar	5	Beisbont	1
	51(73,9%)		13 (18,8%)
		Zwart Kol	1
		Zw Griemel	4
			5 (7,2%)

In de gemeentes Valkenburg, Wassenaar en Warmond meer dan 90% van de koeien een witkop!

Zoeterwoude

Dorpsgezichten van toen

V.L.N.R.: PAULUS BARNHOORN, ARIE VAN DUIN, NIEK VAN ROOYEN, NIEK BARNHOORN. 1924

Waarom staat de Blaarkop /
Zwartwitkop in de
negentiende eeuw massaal
rond Leiden en vinden we
hem verder bijna nergens?

De gouden eeuw

- Tussen 1580 en 1680 explosieve bevolkingsgroei steden en grote vraag naar zuivel en vlees
- Stijgende vraag naar kaas en vlees op schepen van de VOC, West Indische Compagnie en walvisvaart.
- Eiwitrijke veekeuken als bijproduct olieslagerijen, veevoedergewassen en bemesting weiden zorgen voor **verdubbeling** melkopbrengst.
- Haarlemmertrekvaart gegraven

'Gijlieden / die aen alle wateren zaeyt'

- Groningen wordt centrum internationaal netwerk van veehandel, verbindt opfokgebieden met gebieden gespecialiseerd in vetweiderij en melkveehouderij (al in 1252 invoer van ossen in Vlaanderen vergund)
- Melkveehouderij westelijke Oostzee-gebied in Nederlandse handen (Holländerei).

- In het westen van Zuid-Holland ontstaat productiegerichte veehouderij met vergaande specialisatie (eerste in de wereld).
- Consumptiemelkers binnen straal van 10 km rond de stad (zoetboeren).
- In de herfst aankoop vers gekalfde koeien uit Groningen en voer om in winter over melk te beschikken voor de stad.

- Het kerngebied van de boterbereiding (in combinatie met magere kaas) bestond uit Rijnland en Delfland.
- Veel vee omgezet op zelfkazende bedrijven. Bang voor oudere koeien vanwege kaasgebreken.
- Oudere koeien melkend vet gemaakt voor de slagers in de steden.

**Karel Dujardin (1650):
Vrouw melkt een rode koe**

Albert Janz Klomp

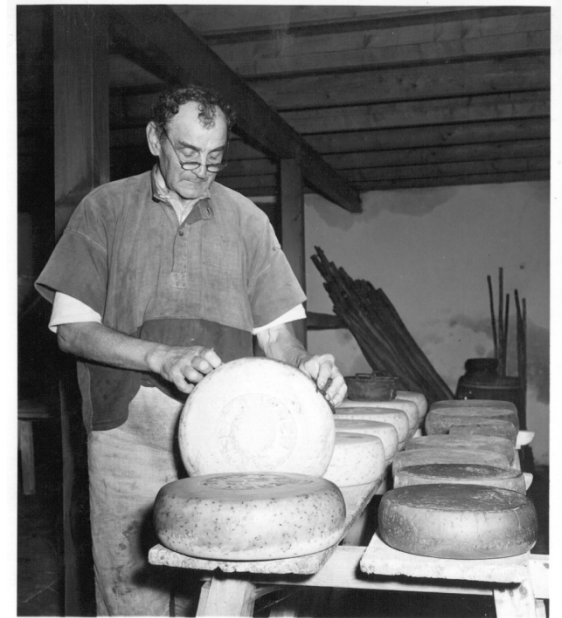
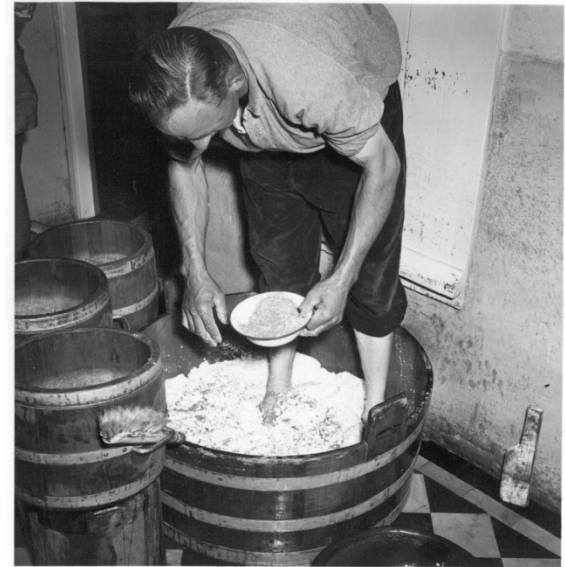
Amsterdam

*Landschap met stier en
geiten, 1662*

De wijze waarop boter en kaas in
1650 gemaakt wordt, verschilt
nauwelijks met 1850.

Govert Dircksz. Camphuysen :
1634: Meid karnt boter

*"Dan komt de fluxe Kaasboerin,
En drukt 'er Leydens Sleutel in,
Een Krelis met zyn Wyf te vree
Rydt dan de Kaas ter Markt, naar Stee."*

*"Daar wordt geen beter Kaas gevonden
Als aan den Leydschen vryën Rhyn,
Het regte Hollandsch Marzepyn
Dat smaaklyk is voor alle Monden."*

Wel zo nu, dat is kort en zaaklyk de Kaasmakery; gy doet Holland recht
eer aan, want zeker de Leydsche Hollandsche Kaas strykt de palm. -

J. le Francq van Berkhey; Leyden
MDCCLXXX1

Zes Nederlandse regionale producten genieten officiële Europese bescherming. Zijn deze vier kazen, een druif en een aardappel echt het allerbeste dat Nederland anno 2006 te bieden heeft? We vroegen het aan zes kenners.

Tekst Ilse Anéms, Mary Stottelaar en Lenny Langeveld / Styling Lyn Ferdinandus / Foto Harold Pereira

Hollands

DOOGST

27

7 juli 1995 - Jaargang 8

De ambachtelijke
weg naar een
nieuwe markt

Wendel van der Vliet / Krijger

Leidse en Delftlandse
boeren
gespecialiseerd in het
maken van boter.
Rijnlandse en Delftse
boter belangrijke
export-producten
(Franse en Engelse
hoven). Hoge prijzen

Melk direct van de koe, aangezuurd met
karnemelk en na 24 tot 36 uur dikke room
naar de oppervlakte die wordt gekarnd,
gewassen, gekneed en eventueel gezouten.

Ontstaan van de rassen

- Tot 18e eeuw weinig aandacht voor selectie en kan men moeilijk over rassen spreken.
- Alleen in Friesland en Groningen zijn fokkers systematisch bezig. Al in 1610 zijn er voorschriften voor fokkers.
- Met de principes van Robert Bakewell (1735-1795) wordt het begrip ras gekoppeld aan een rasstandaard. In de rest van Europa begint men systematisch aan veeverbetering te doen.
- Vanaf dat moment ontstaan er stamboeken en lokale rassen. De Blaarkop is een van de oudste rassen en ontwikkelt zich verder.

Geert Reinders: Verhandelingen Uitgegeven door de
maatschappij ter bevorderingen van den landbouw;
Amsterdam 1780

- Blz 29 "Onder de kleuren welke ons rundvee heeft, zijn de schoonste, de zwartblaarde, de blauw-bonte en de gevlekte witbonte, waarvan ik aan de zwartblaarde, mits dat ze vier witte benen, een halve witte staart en een wit Uijer, de voorkeur geeve."
- Blz 42; "De Friesche en Groningerlandsche koeijen, vooral de laatste, zyn volgens eene langduurge ondervinding, voor de Hollandsche boerderyen wel allerbest geschikt."

Aart Schouman
Esinge 1772

Hend^k. Fresling: Mr. Vleeshouwer,
tot Leuwaarden, een Kween geweit, int
jaar, 1744. en gestaagen, 1745. den, 26.
Febr: heeft aan schoon Vlees, 148. Pont,
aan Smeer, 218. fl . tesaamen, 1366, fl .

19^e eeuw: De eeuw van de Blaarkop

- Hele families stappen over op Blaarkop. Nog steeds zijn blaarkopfamilies aan te wijzen.
- Gefokt in Groningen op gemengde bedrijven (voor de mest); op driejarige leeftijd naar Holland.
- In grote boten uit Groningen met meer dan veertig koeien (duur twee dagen). Later met de trein op dinsdagavond naar Leiden.

- Door de industriële revolutie neemt de bevolking in Engeland snel toe en explodeert de vraag naar vlees.
- De Great Eastern Railway Compagny legt het spoor Londen-Harwich aan en haalt tienduizenden koeien uit Rotterdam.
- Op het hoogtepunt staan er meer dan 20.000 koeien rond Schiedam die vetgemest worden op basis van spoeling, een afvalproduct van jeneverstokerijen.
- Het ontstaan van de bio-industrie is een feit.

Blaarkoppen op zes/zevenjarige leeftijd (zelfkazers wilden jonge veestapel) afgemest in het Spoelingdistrict rond Schiedam.

- De gigantische hoeveelheid mest vindt gretig aftrek in het Westland en de Bollenstreek. Duizenden boten vervoeren de mest.
- De Schiedammer mest is zeer vruchtbaar, de hyacint doet het er goed op en de mest is essentieel bij het vastleggen van de geestgronden: De Bollenstreek verandert in rap tempo van weide- in bollengebied.
- De milieu-omstandigheden zijn vreselijk, in het spoelingsdistrict ontstaan ernstige veeziekten.

Leiden.

Oude Singel.

C. Terhooft.

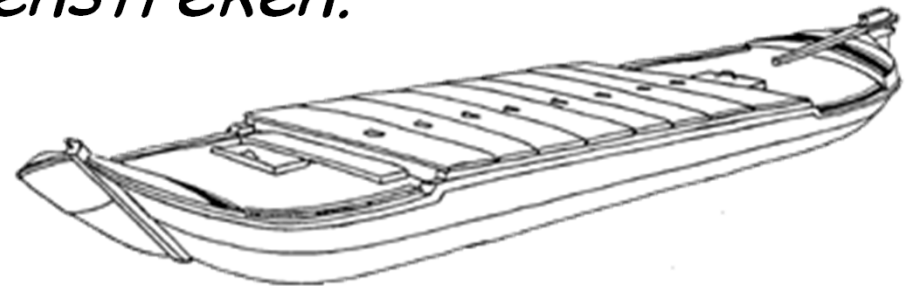
Eind negentiende, begin twintigste eeuw:

- Opkomst zuivelfabrieken. Rond Leiden krijgen deze geen voet aan de grond!
- Stamboeken; fokverenigingen, melkcontrole, stierenkeuringen en rijks- en provinciale subsidies
- Opkomende specialisatie: melk of vleesrichting.
- Spoelingsdistrict gaat ten gronde. Friese mest.
- Concurrentie uit VS en Argentinië en de koelcel: vlees en magere kaas minder gevraagd. Blaarkop (dubbeldoelkoe) verliest terrein op de melkkoe.
- De veemarkt te Leiden floreert echter als nooit tevoren.

Teloorgang spoelingdistrict:

In de Bergschen Plas ligt de woonschuit van Cornelis de Knikker, rustend mestvaarder. Voor "duizenden" guldens puike koemest heeft Kees in z'n leven al bevaren naar de bollenvelden onder leiden. Dat is nu afgelopen. Geen handvol van deze vruchtbaarheid is er meer te krijgen.

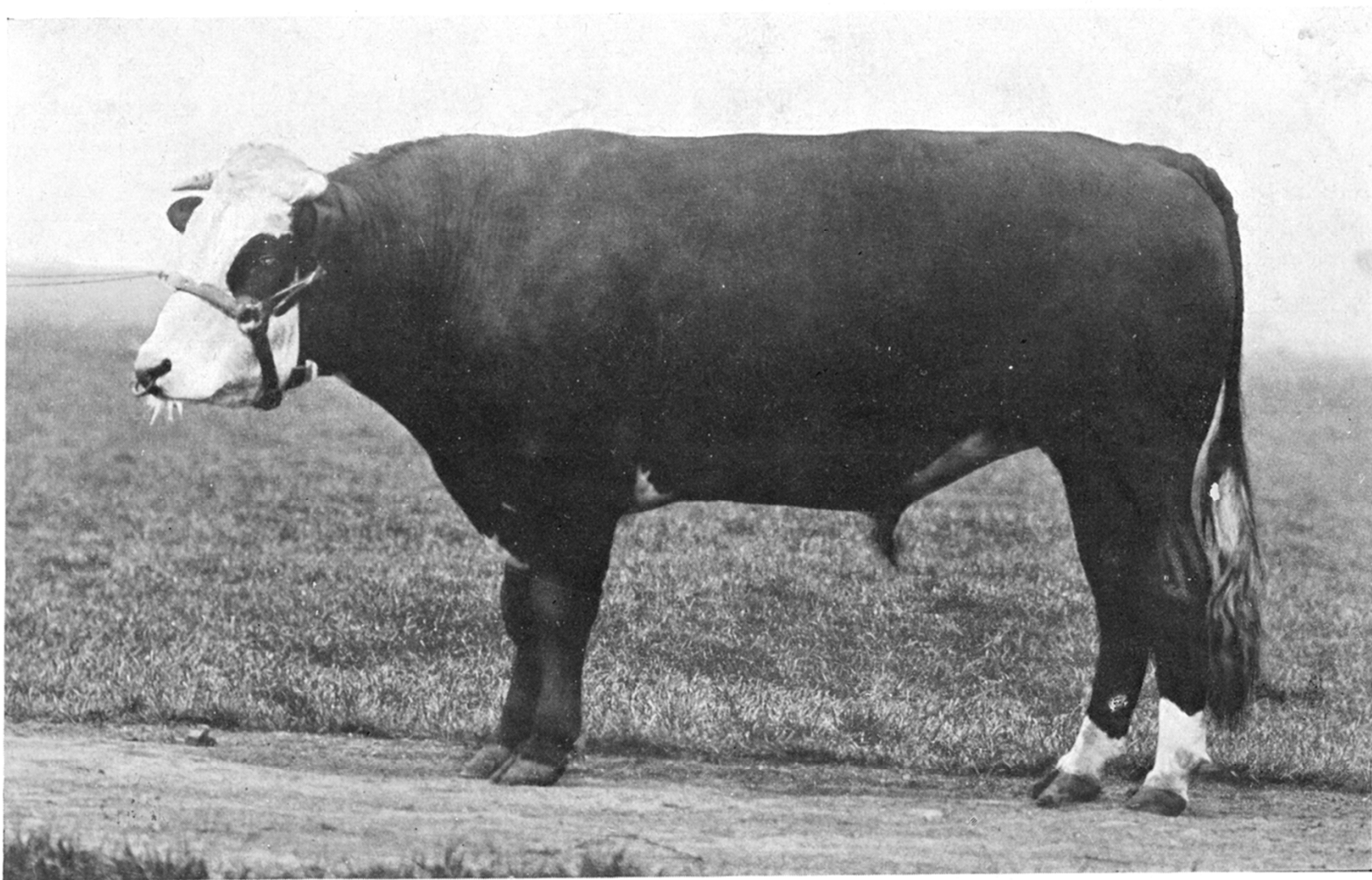
Vroeger toen er nog zo'n paar honderd branderijen stookten toen bloeide de veeteelt in het spoelingdistrict. Toen kon je naar hartelust mest varen naar de bollenstreken.

Blaarkop verandert van type

- 1912: De stier Diamant II (eigenaar Piek uit Oudshoorn) wordt na veel strijd door de provinciale commissie als premiestier erkend. Diamant II is de eerste blaarkop van het melk/vleestype en is de voorloper van de huidige blaarkop.
- Blaarkop wordt meer melkkoe en concurreert wat betreft de melkproductie met Fries-Hollands vee.

Diamant II. Eigenaar-fokker: M. C. Piek Cz. te Oudshoorn (Zuid-Holland).

Blaarkop houdt tot 1975 stand

- Ten oosten van Leiden ontstaat belangrijk fokgebied met "grote" fokkers (Eikelenboom, Los, van Veen, Angenent).
- 1936 eerste Vebo-tentoonstelling.
- Tot 1975 meer dan 60% van de koeien Blaarkop.

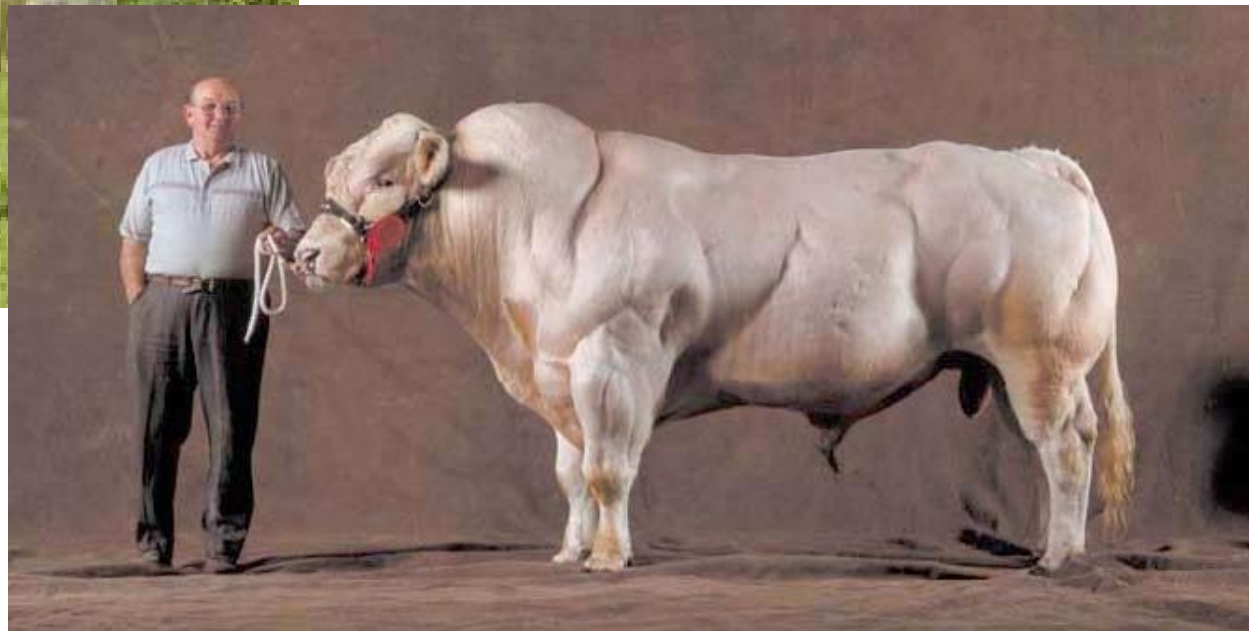

Na 1975 verdwijnt de Blaarkop

- Nadruk op productie en specialisatie stimuleert gespecialiseerde veerassen.
- Diepvriestecnologie , rundersperma en embryo's, KI en embryotransplantatie zorgen voor wereldwijde inzet fokmateriaal.
- Frysian Holstein (afstammeling van koe in 1860 naar is verscheept) produceert veel meer melk (10.000 liter versus 6000 liter)
- Razendsnel verdwijnen Blaarkop na 1975 door inkruisen met Holsteinras door "grote" blaarkopfokkers.
- Rond 2000 nog een paar honderd blaarkoppen over.
- Ge Warmerdam en Hein Hoogeveen in Noordwijk.
Zeestraten uit Hillegom en Warmerdam te Warmond.

Vedergaande
specialisatie
richting melk of
vleeskoe

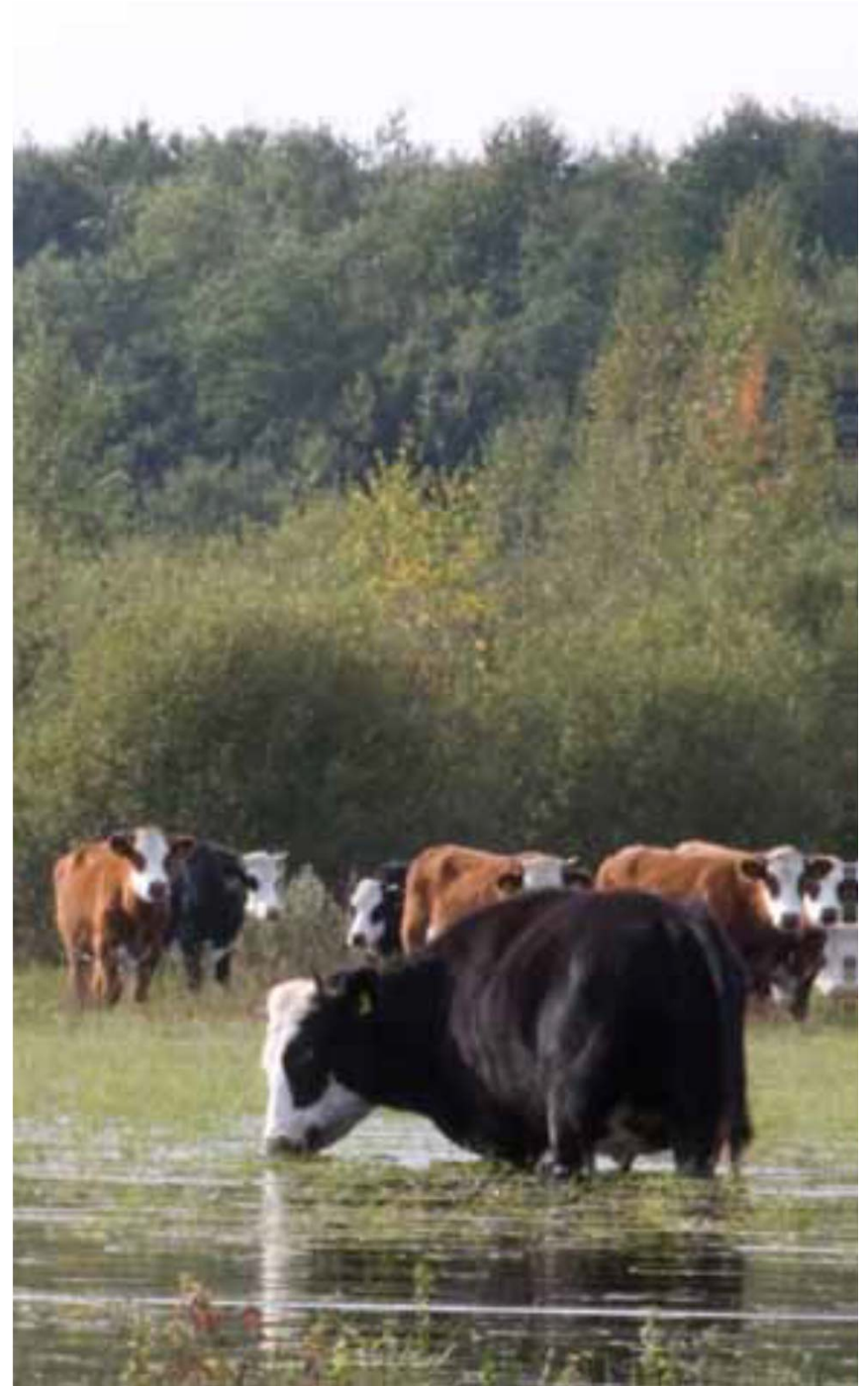

Blaarkop meer een onderwerp voor fotografie en koeknuffelen?

Is er in Overmorgenland een
plek voor de Blaarkop of blijft
het alleen maar bij een rijk
verleden:
De vergeten oerkoe die ons wel
heeft verrast.

De comeback van de blaarkop

De Blaarkop terug als beheerder van het Groene Hart

Woensdag 10 mei 2006

9.30-13.00 uur

In de excursie maakt u kennis met Zuid-Hollandse blaarkopbedrijven. U maakt kennis met de oorsprong van de beroemde Leidse kaas en de lekkerste boter van Europa (volgens topkoks).

Daarnaast krijgt u informatie hoe de Blaarkop kan worden ingezet bij het beheer van kwetsbare en bedreigde delen van het veenweidegebied en hoe met kruislingen een veestapel kan worden opgebouwd die bestand is tegen de toekomst.

**Als het aan de blaarkopketen* ligt,
lopen er over vijf jaar 10.000
blaarkopgetekende dieren in Nederland
rond met minimaal een raszuivere stier
als vader!
Runderen geschikt voor zowel vlees- als
melkproductie.**

De keten plaatst blaarkopstiertjes van 14 dagen op geselecteerde boerderijen. Het eerste jaar hoofdzakelijk op stal. Het tweede jaar in een natuurlijk gebied. Door zijn karakter goed inzetbaar in voor publiek toegankelijke natuurgebieden. Daarna afgemest. Om de kwaliteit van het vlees uniform te houden, gebeurt ook dit onder leiding van de ketenpartners.

De keten wil ook aan de slag met zuivelproducten van de blaarkop. Een melkveebedrijf dat overstapt, is geruime tijd bezig de aanwezige stapel te vervangen door blaarkopkoeien.

Runderen die nu geïnsemineerd worden, krijgen pas over negen maanden een kalf, dat zelf pas weer over drie jaar een kalf kan geven. In deze tussenfase wordt het bedrijf bij alle facetten door de keten begeleid.

De blaarkopketen bestaat uit: Kruidenier, Vlees- en Vleeswarenbedrijf Ruitenburg, Hunland Impex, Boeder's Veehandel en Rivierduin G38 Advies.

‘ De blaarkop is een zwaar dier met stevig beenwerk. Het vlees is kwalitatief goed, gemarmerd en mals. Wie zegt ‘vlees is vlees’ heeft het vlees van de blaarkop nog nooit geproefd!’

Sjaak van Miltenburg, Ruitenburg

WINTER BLAARKOP HAMBURGER

Een broodje met een sappige
Kwalitaria Blaarkop koe burger
op wat frisse sla met
tomatenrelish.

De 100.000ste Kwalitaria burger gaat over de toonbank bij Kwalitaria!

ZEIST - De Kwalitaria burger is volgens de ffc-formule een groot succes. Sinds de introductie van de hamburger met rundvlees van de blaarkopkoe nam de verkoop van burgers bij Kwalitaria toe met maar liefst 18 procent.

De nieuwe blaarkop hamburgers lopen als de brandweer. Alleen dat het logistiek nog niet klopt, en we gister zonder broodjes zaten is jammer !

Bedankt voor het luisteren naar ons verhaal..